

1857 دے غدر وچ پنجاب دا رول

ہندوستان دی پہلی جنگِ آزادی وچ پنجاب دے لوکاں نے ودھ چڑھ
کے حصہ پایا۔ پنجاب وچ وڈے پدھر تے بغاوتاں ہوئیاں اتے
جلدی ہی بغاوت دی ایہہ اگ پنجاب دیاں ساریاں فوجی چھاؤنیاں
وچ پھیل گئی۔ 9 مئی 1857 توں بغاوت شروع ہو گئی۔ 23 مئی نوں
پھر بغاوت ہوئی۔ 8 جون نوں جالندھر وچ اک ہور بغاوت ہوئی۔
اس توں پچھوں سیالکوٹ، چلور، نورپور، نسیرآباد، فروزپور، نوشہرا،
انبالہ، مرزا پور، شملہ، ڈیرا غازی خان، ہزارا، ڈیرا اسماعیل خان،
ایبٹ آباد، بنو، کوہاٹ، پشور، ملتان، گورداس پور، ہشیارپور اتے راولپنڈی
آد تھانواں تے بغاوتاں ہوئیاں۔ پنجاب وچ ہوئیاں بغاوتاں توں
برتانوی اتے خوفزدہ ہوئے کہ اوناں نے کھ وکھ رجیمینٹاں اتے
فوجی چھاؤنیاں توں ہتھیار واپس لے لئے اتے اپنے جھولی کجھت راجیاں-مہاراجیاں
تے ہورناں نوں، جو پہلاں لوکاں ہتھوں ہار کھا چکے سن، لوکاں
دا قتل عام کرن لئی ہدایتاں دتیاں۔ ایہناں غدار جھولیچکاں وچوں
اک کشمیری پنڈت گنگادھر وی سی جو راجیو گاندھی دے پڑنانے دا
پیو لگدا سی۔ ایہناں غدار مہاراجیاں وچوں اک جیند دا راجا
سی جو کوکا لہر دے دیش-جگتاں نوں وحشی ڈھنگ نعل کچلن تے
قتل کرن دا ڈمیوار سی، کوکے جو کہ سکھ دھرم نعل سبندھ رکھدے
سن اتے برتانوی بستیاواں دے خلاف بغاوت دا جھنڈا اچا کرن
والیاں پہلیاں وچوں اک سن۔ بستیاواں وروڈھی گھول دا اتہاس لوکاں

نعل جھریا پیا ہے جو ہر دھرم آتے ہر علاقے وچوں آئے آتے
دیش دی مُکنتی واسطے جاناں وار گئے۔

پنجاب وچ صرف فوجی چھاؤنیاں وچ ہی بغاوتیں نہیں ہوئیاں۔ نیلیبار
دے علاقے دے احمد خان کھل نے پنجاب دے ستلج، راوی تے چناب
دریاواں دے وچ پیندے علاقیاں گنجی بار، نیلیبار آتے ساندل بار
وچ ودرہ دی اگوائی کیتی آتے گلیرا سینٹرل جیہل آتے حملہ
بول کے پہلی جنگے آزادی وچ حصہ لین کرے اوتھے قید کیتے گئے
آزادی دے یودھیاں نوں چھڈوایا۔ پھر ایہناں دیش بھگتاں نے احمد
کھل دی اگوائی پیٹھ اس خطے دے اک وڈے حصے نوں انگریزاں
ہتھوں آزاد کرا کے کئی مہینے اپنے قبضے وچ رکھیا۔ احمد کھل نے
بار دے قبیلیاں نوں وی برتانوی راج دے خلاف لڑن لئی اکٹھے
کیتا تے اپنے مادرے وطن دی راکھی کردا ہویا ایہہ دیش بھگت
آخر کار انگریزاں نعل اک لڑائی وچ ماریا گیا۔

اسے طرح بابا رام سنگھ دی چلائی ہوئی نہ۔ ملورتن لہر راہیں وی
پنجابیاں نے انگریز دے خلاف سخت جدوجہد کیتی۔ بابا رام سنگھ
نے انگریزی راج دے اداریاں دا بائیکاٹ کرے اپنے ادارے قائم
کیتے۔ اس لہر نوں دباؤن لئی وی انگریزاں نے اتناں دا ظلم
کیتا تے بابا رام سنگھ تے اوسدے انیکاں ساتھیاں نوں توپاں
موہرے بنھ کے اڈا دتا۔

آپھی ں پاڑو تے راج کروں دی پالسی تے چلدے ہوئے برتانوی بستیواد
 نے لوکاں نوں آپس وچ ونڈ کے رکھن دی پہلاں ہی پکّی ٹھکان لئی
 ہوئی سی۔ اس نیتی بارے سر جاہن میلکم نے پارلیمنٹ وچ اعلان
 کیتا سی، ں ساڈی سلطنت دے پسرے دے موجودہ حالتاں وچ ساڈے ولوں
 سہاپت کیتی گئی اک خاص قسم دی سٹیٹ پاور نوں قائم رکھنا اس
 گل تے نرجھ کر دا ہے کہ ساڈی حکومت ہیٹھ لوکاں نوں ونڈ کے
 رکھیا جاوے آتے اگوں ہور ذاتاں تے آپ-ذاتاں وچ ونڈیا جاوے۔
 جتاں چر ایہہ ونڈے رہگے کوئی وی بغاوت ساڈی ستا نوں ہلا
 نہیں سکیگیں۔ 25 مئی 1821 دے آیشیاٹک ریویو وچ اک برتانوی
 لکھاری کرنائیکس نے لکھیا سی، ں پاڑو تے راج کرو ساڈے
 ہندوستانی راج دا سدھانت ہونا چاہیدا ہے، چاہے ایہہ گل سول
 ہووے، سیاسی ہووے جاں فوجی ہووے۔ ں مُراد آباد دے کمانڈر کیفٹیپینٹ
 گگ نے وی ایہو جھے ہی وچار پیش کیتے، ں ساڈی کوشش ہوئی چاہیدی
 ہے کہ وکھ وکھ دھرماں تے نسلان وچ جو فرق ہے اوہنوں پورے
 زور نعل قائم رکھینے تے اوناں نوں اک نہ ہون دینے۔ پاڑو
 تے راج کرو ہندوستانی حکومت دا اصول ہونا چاہیدا ہے۔ ں سر جون
 سٹریچی کہندا ہے، ں سچائی صاف طور تے ایہہ ہے کہ آپس وچ دُشمنی
 بھرے ایہناں مذہباں دی ہوند، ہندوستان وچ ساڈی سیاسی حیثیت نوں
 مضبوط کردی ہے۔ ں

1857 دی پہلی جنگ آزادی دا گھول چاے کامیاب تاں نہ ہو سکيا
 لیکن اس نے برتانوی بستیوادی حاکماں دیاں جڑھاں ضرور ہلا
 دتیاں۔ برتانوی بستیوادیاں نوں پستو پئے گئے اتے اوناں نے لوکاں
 دے آپسی سنبندھاں وچ زہر بھرن لئی نت نوین جھوٹے گھڑنے اتے
 پھیلاوئے شروع کر دتے۔ اوناں نے گمراہکن پرچار کیتا کہ
 آزادی دی پہلی جنگ صرف مسلماناں دی بغاوت سی جس وچ ہندواں
 تے سکھاں نے کوئی حصہ نہیں لیا۔ اوناں نے سکھاں نوں
 اک مارشل قوم دس دیاں ہویا کیتا کہ ہندوستان دیاں مارشل
 قوماں اوناں دیاں وفادار سن۔ انگریزاں نے دلی دی ساری مسلمان
 وسوں نوں دلی وچوں باہر کڈھ دتا اتے بغاوت ختم ہون جان
 دے دو سال بیت جان مگروں ہی مسلماناں نوں مڑ کے دلی آؤن
 دتا گیا۔ انگریزاں دے کوڑھ پرچار صدقہ سمبوجی مسلمان وسوں نوں
 ہندوستانی تاریخ دے سب توں جھیاںک قتل عام دا ساہنہ کرنا پیا
 تے اس قتل عام دا وحشیانہ نادرشاہ دے ظلمیاں نوں وی مات کر
 گیا۔ ایہہ قتل عام برتانوی بستیوادیاں دے ویسی سپیوگیاں دی حمایت
 نعل جھیند کیتا گیا جو مکھ طور تے وپاری تے دوکاندار سن
 تے جنہاں دا دھرم عام طور تے ہندو سی۔ ایہدے نعل نعل
 انگریزاں نے پٹیا، جیند، ناچھ، کپور تھلہ اتے فریدکوٹ دے مہاراجیاں
 دیاں وگاں کھلھیاں چھڈ دتیاں جنہاں نے سماج دے گند-مند
 اتے گندیاں دے ٹولیاں نوں اکٹھے کرے ایہہ سارا گندہ کم سر-انجام
 دتا۔ لوکاں وچ جھلیکھے پاؤن لئی انگریز بستیوادیئے ایہناں غداراں

آتے لوک دُشمن مہاراجیاں نوں سکھ دسدے سن۔ پر حقیقت ایہہ
ہے کہ ایہہ راجے مہاراجے مُلک دے غدار آتے انگریزاں دے بھگت
سن چاہے ایہناں دا دھرم کوئی وی رہا ہووے آتے ایہو جہی غداری
صرف پنجاب دے راجیاں نے ہی نہیں سی کیتی ہندوستان دے کئی ہور
راجیاں نے وی ایہو کم کیتا سی۔

تھے وکھاؤندے ہن کہ آزادی دی پہلی جنگ سارے ہندوستان دے لوکاں
نے چلائی سی چاہے اوناں دا دھرم کوئی وی سی۔ دھرماں توں اُپر
اُٹھ ے بغاوت دے آگواں نے لوکاں نوں سدا دتا سی کہ آئیے
دھارمک مت بھیداں نوں جھل جاؤ تے اک اُدیش واسطے گھول کرو!
برتانویاں نوں مُلک وچوں کڈھن لئی گھول کرو!۔ ہندوستانی لوکاں
دے وکھ وکھ ہسیا نوں بدنام کرن تے آپس وچ لڑاؤن آتے اوناں
دی ایکتا توڑن لئی برتانویاں تے اوناں دے جھولپچکاں نے اک
توں بعد دوسرا جھوٹھ گھڑیا تے پھیلایا۔